

”Kivi muistaa syntynsä, ikänsä ja kokemansa kovat vaiheet”

Uusi prekambriksen Fennoskandian kilven pikkujättiläinen, *Precambrian Geology of Finland – Key to the Evolution of the Fennoscandian Shield*, esiteltiin yleisölle ja tiedotusvälineille Geologian tutkimuskeskuksessa 14. helmikuuta. Martti Lehtisen, Pekka A. Nurmen ja O. Tapani Rämön toimittaman teoksen kirjoittamiseen osallistui 23 geologianalan asiantuntijaa GTK:sta ja eri yliopistoista.

Keijo Nenonen avasi julkaisuseminaarin toteamalla, että uusien geologian opiskelijoiden lukuurakka on melkoinen: nyt julkaistu järkäle painaa 2170 g ja sisältää 736 sivua. Ei siis välttämättä kevyttä iltalukemista.

Seminaarin kunniavieras prof. emer. Richard W. Ojakangas (University of Minnesota, Duluth) painotti kirjan kansainvälistä merkitystä: vaikka teos keskittyy Suomeen, löytyy eri prosesseille ja muodostumille selkeät analogiat ympäri maailmaa. Kirjaa esitellessään Ojakangas käyttikin esimerkkejä sekä Suomesta että mm. Pohjois-Amerikasta. Myös monet keskeiset kivien syntyä ja kehitystä kuvaavat käsitteet ovat lähtöisin Suomesta ja suomalaisesta kallioperästä. Uusi kirja ei ole vain englanninkielinen versio vuonna 1998 ilmestyneestä *Suomen Kallioperä – 3000 vuosimiljoonaa* -teoksesta, vaan paljon laajempi ja runsaampi laitos, jollaista ei ole tuotettu missään muualla.

Kuva 1. *Precambrian Geology of Finland – Key to the Evolution of the Fennoscandian Shield* –kirjan toimittajat O. Tapani Rämö (vas.), Pekka A. Nurmi ja Martti Lehtinen.

Suuren työn kirjan toimittamisessa tehnyt Lehtinen halusi korostaa julkaisun arvoa perusteellisena prekambriksen geologian lähdeoteoksena. Tarkoituksena ei ollut esitellä alan uusinta tietämystä; sen sijaan kirja sisältää yli 150 vuoden aikana tehtyjen tutkimusten tuottaman laajan yhteenvetön kallioperästämme, sen historiasta ja kaikkiaan geologian tietämyksen nykytilasta.

Kirjan esittelemä Suomen kallioperä onkin perusteellisesti tutkittu. Teoksessa käsitellään mm. kallioperämme pääalueet, Pohjois-Suomen platinaryhmän metalleja sisältävät kerrosrakenteiset kivet, eteläisen Suomen rapakivigraniitit, Itä-Suomen timanttipitoiset kimberliittiipiiput ja muinais-

Kuva 2. Kirjan esittelijä prof. emer. Richard W. Ojakangas.

ten poimuvuorten syntyprosessit. Suurta yleisöä kiinnostanee, kuinka Maan hapellisen ilmakehän muodostuminen on voitu ajoittaa 2200–2100 miljoonan vuoden taakse eloperäisten kiviemme avulla sekä Fennoskandian vaellus maapallon pinnalla. Kirjan esittelemistä kuriositeeteista mainittakoon Euroopan unionin vanhin, 3500 miljoonan vuoden ikäinen kivi, joka löytyy Pudasjärveltä.

Muutama kirjan käsittelemä aihe sai seminaarissa oman tietoiskunsa: Hannu Huhma esitteli isotooppigeologiaa avaimena miljardien vuosien taakse, Petri Peltonen puhui aiheesta Maan vaippa – kiviensulien ja timanttien lähde ja Raimo Lehtinen kertoi muinaisista mannerlaatoista ja kallioperämme synnystä. Jarmo Kohonen esitti lyhyesti vastauksia monia geologiaan perehtymättömiä (ja myös monia siihen perehtyneitä) kiusanneeseen kysymykseen, miksi Suomessa ei ole juurikaan fossiileja öljystä puhumattakaan. Lisätietoa Kohonen kehotti etsimään kirjan luvusta 13.

Seminaarin loppukeskustelussa GTK:n pääjohtaja Elias Ekdahl ylisti nyt julkaistua teosta suomalaisen geologisen osaamisen käyntikortiksi. Hän painotti kirjan merkitystä alueemme esilletuomisessa ulkomailla ja toivoi sen avaavan meille portteja sekä houkuttelevan kansainvälistä geologista toimintaa maahamme.

Precambrian Geology of Finland – Key to the Evolution of the Fennoscandian Shield -teoksen on kustantanut Elsevier ja se julkaistiin kustantajan Developments in Precambrian Geology -sarjassa (vol. 14). Elsevier myy kirjaa verkossa hintaan £120; Akateemisesta kirjakaupasta teoksen saa 199 eurolla ja toistaiseksi vain tilaamalla, mutta Yliopisto kirjakauppa Kumpulassa lupaa kirjan neljän viikon toimitusajalla hintaan 189 euroa.

Anu Hakala
anu.hakala@helsinki.fi